

Psycholinguistic aspect of polylingualism

Olha S. Bilozir^[0000–0002–0655–865X]

Kryvyi Rih State Pedagogical University, Department of Preschool
Education, 54, Gagarina Ave., Kryvyi Rih, 50086, Ukraine

olechkabiloz@gmail.com

Abstract. This article reveals the importance of multilingual knowledge in modern society and the need to introduce multilingual education. This article deals with the complexity of the process of development of polylingual personality, the influence of psychological factors on multilingual, the interconnection between linguistics and psychology. The components of the linguistic aspect of polylingualism and the essence of the concept of “psycholinguistics” are revealed. The article describes how language, speech, and comprehension correlate and interact with psychological processes. The results of theoretical generalizations of the subject and the importance of psycholinguistics are presented. The components of psycholinguistics and their significance are outlined. The stages of formation of psycholinguistics as science are investigated. The article substantiates the importance of developing a polylingual personality taking into account human psychological characteristics. Thanks to scientific conversation, it is shown that the understanding, processing and production of one and two languages in the human brain are significantly different from the same process in the brain of a multilingual man. These aspects are considered in view of the needs of multilingual education and to detect a number of psycholinguistic factors that are significant for the methodology of teaching several foreign languages.

Keywords: language, speech, psycholinguistics, multilingualism, polylingualism.

1 Вступ

1.1 Постановка проблеми

Українська система освіти наразі перебуває на етапі реформування. Розвиток багатомовної особистості українського громадянина набуває особливого значення, оскільки полілінгвальність розповсюджується по всьому світові й стає не примхою, а нагальною потребою сьогодення. Багатомовність значно розширює можливості людини як для неї самої, так і для світу навколо неї. Однак, знання суто лексичних одиниць або окремих структурних елементів мов(и) не є достатнім для відповідної якісної інтерпретації почутого та/або прочитаного. Цього не вистачає для задоволення комунікативних потреб, адекватного сприйняття й продукування тексту і, що найголовніше, це не призводить до розвитку полілінгвальної особистості.

Беручи до уваги природу спілкування мультилінгва, слід урахувати психічні процеси, які лежать в основі мовних здібностей, особливості впливу зовнішніх і внутрішніх психічних феноменів на опанування та використання декількох мов. Важливо також приділити увагу не тільки кількості мов, які вивчаються, а, що найважливіше, психолінгвістичним аспектам полілінгвальності.

У словнику української мови «багатомовність» потрактовується як «стан, коли люди спілкуються багатьма або кількома мовами» [20], а як синонім «багатомовності» подається «мультилінгвальність — володіння, поперемінне використання декількох мов» [20]. Тотожність визначень низки понять, серед яких «багатомовність», «полілінгвальність» і «мультилінгвальність» також була описана нами раніше [2]. У контексті нашого дослідження, беручи до уваги сферу наукового пошуку, спрямованого передусім на методичні аспекти багатомовності, ми розглядаємо терміни «багатомовність», «полілінгвальність» та «мультилінгвальність» як синоніми.

Мова, основна функція якої — спілкування, — всеосяжна. Мова є єдиною диференційною характерною ознакою людини, яка відрізняє її від решти живих істот. Здатність людини інтерпретувати світ, явища, інформацію завдяки мові надзвичайна. А те, що пізнається завдяки мові, представляє найбільшу цінність людського пізнання, адже результати пізнавальної діяльності акумулюються в мові й передаються прийдешнім поколінням. Здатність людини абстрагуватися лише за допомогою певних ключових аспектів і донести цю абстракцію за допомогою мови до іншої людини, використовуючи іншу мову, є ще більш надзвичайною здатністю.

Феномен мови є об'єктом дослідження багатьох науковців, однак робота мозку в засвоєнні та використанні мови як організованої та автономної системи мультилінгвальної особистості, ще мало досліджена царина, що потребує глибинних знань про мовленнєву діяльність людей у психологічних та лінгвістичних аспектах.

1.2 Огляд літератури за проблемою

Психолінгвістика зароджується ще в межах історії філософії. Перше згадування знаходимо в працях Й. Р. Кантора (J. R. Kantor) (1936) та Н. Пронька (N. Pronko) (1946). Проте широке використання терміну «психолінгвістика» і розвиток її як окремої дисципліни починається з 1950-х років. До цього часу, майже всім теоріям словесних наук бракувало знань і досвіду про можливості й інструменти

активізації когнітивних процесів людини, мовленнєву діяльність особистості у психологічних і лінгвістичних аспектах. Влітку 1951 року Рада з соціальних наук (the Social Science Research Council (SSRC)) організувала перший міждисциплінарний семінар з мовної поведінки в Корнуельському університеті (Cornell University). Психологи Дж. Керролл (J. Carroll), Дж. Дженкінс (J. Jenkins), Дж. Міллер (G. Miller), Ч. Осгуд (Ch. Osgood) та лінгвісти Дж. Грінберг (J. Greenberg), Ф. Лонсбері (F. Lounsbury), Т. Себеок (T. Sebeok) сприяли тому, що термін «психолінгвістика» набуває широкого використання в науковому дискурсі. У 1954 році було видано монографію «Психолінгвістика: огляд теорії та проблеми дослідження» (“Psycholinguistics: A Survey of Theory and Research Problems”). Після публікації в 1961 році видання «Психолінгвістика: книга читань» (“Psycholinguistics: A Book of Readings”) С. Сапорти (S. Saporta) термін «психолінгвістика» набуває значущості, чим у подальшому підтверджується важливість цієї царини як об’єкта міждисциплінарного дослідження.

Теоретичне обґрунтування психолінгвістичних особливостей мовлення знаходимо у студіях Л. Виготського, Т. Гарлі (T. Harley), С. Ервін-Тріпп (S. Ervin-Tripp), О. Залевської, Л. Калмикової, Д. Слобін (D. Slobin), О. Леонтєва, Дж. Міллера (G. Miller), Ч. Осгуд (Ch. Osgood), О. Уланович, П. Фресс (P. Fraisse), Н. Хомського (N. Chomsky). Р. Рібер (R. Rieber) та Г. Феттер (H. Vetter), досліджуючи теоретично-історичні корені психології мови, акцентують на складності та важливості психолінгвістики, а також виокремлюють чотири значущі теми цієї галузі дослідження: мова, думка та поведінка; мова та мозок; комунікація та її патологія; порівняльне вивчення спілкування [17]. О. Леонтєв розкриває значення психолінгвістичного підходу для проблем, пов’язаних зі «шкільною граматиною» та зазначає, що навіть при вивченні простих граматичних конструкцій шкільної програми «психолінгвістична точка зору не тільки надзвичайно істотна, але її просто не можна обійти» [12]. Праці Дж. Сеноз (J. Cenoz) і Фр. Дженесі (F. Genesee) присвячені психолінгвістичним аспектам мультілінгвальності. Водночас недостатнє дослідження та важливість зазначених вище передумов полілінгвальності є потужним стимулом для уточнення окремих положень.

Метою статті є дослідити етапи становлення психолінгвістики як науки, виокремити психолінгвістичні компоненти багатомовності та їх взаємозалежність, розкрити значущість врахування всіх аспектів психолінгвістики в полілінгвальній освіті.

2 Теоретичні основи дослідження полілінгвальності з позицій психолінгвістики

2.1 Психолінгвістика у зарубіжному і вітчизняному науковому дискурсі

Перш ніж розглядати психолінгвістичний аспект полілінгвальності, необхідно визначити головні положення психолінгвістики й етапи розвитку зазначеної царини. Тлумачення поняття «психолінгвістика» походить від грецького слова “psyche” — «душа» та французького слова “linguistique” — «гібридна наука що вивчає процеси мовотворення і мовотворчості, сприйняття/розуміння і формування мовлення (у тому числі й говоріння) та співвідношення цих процесів із мовною системою» [22]. Американський психолог Ч. Осгуд (Ch. Osgood) один із перших науковців, який досліджує зазначену царину, пояснює, що «психолінгвістика має справу з процесами кодування і декодування, оскільки вони співвідносять стан повідомлень зі станом учасників комунікації» [15]. Лінгвісти С. Ервін-Тріпп (S. Ervin-Tripp) і Д. Слобін (D. Slobin) визначають психолінгвістику як науку про «засвоєння та використання структурованої мови» [6]. Погоджуємося і з П. Фресс (P. Fraisse), який вважає, що «психолінгвістика є вчення про відносини між експресивними і комунікативними потребами й засобами, які надає мова» [8]. У період ранніх досліджень (до середини 1960-70 років) виявляємо спільне: психолінгвістика розглядалася як вчення, процес між засвоєнням і використанням мови, завданням якої було виявити взаємозв'язок між потребами спілкування та засобами, які обираються для досягнення комунікативної мети. Однак, таке загальне й недостатнє потрактування потребувало об'єднаного напрямку дослідження. О. Леонт'єв підкреслює, що виникнення психолінгвістики обумовлене «необхідністю надати теоретичне осмислення ряду практичних завдань, для вирішення яких суто лінгвістичний підхід, пов'язаний не стільки з людиною, яка говорить, а з аналізом тексту, виявився недостатнім (навчання рідної, а особливо — іноземної мови; мовне виховання дошкільнят та питання логопедії; клініка центрально-мозкових мовних порушень; проблеми мовної дії, особливо в пропаганді й діяльності засобів масової інформації; авіаційна й космічна психологія; судова психологія та криміналістика, наприклад, впізнання людей за особливостями їх мови тощо)» [13].

Починаючи з 1970-х років спостерігаємо значний прорив у галузі дослідження психолінгвістики. Зокрема, вітчизняний дослідник О. Леонт'єв зазначає, що психолінгвістика — це співвідношення

між системою мови і мовними здібностями, а її предметом є мовна діяльність як ціле та закономірності її комплексного моделювання [12]. Н. Хомський (N. Chomsky) та Дж. Міллер (J. Miller) предметом психолінгвістики вважали процеси оволодіння, використання формальних мовних структур і втілення в мовних формах смислу повідомлення [5]. Цілком слушним, на нашу думку, є визначення Т. Гарлі (T. Harley): «Психолінгвістика — наука про психологічні процеси, що зумовлюють функціонування мови, зокрема розуміння, породження, запам'ятовування мови» [9]. Водночас, Є. Фернандес (E. Fernández) та Х. Кернс (H. Cairns) наголошують, що мета психолінгвістики — зрозуміти як люди засвоюють мову, як люди використовують мову, щоб говорити та зрозуміти одне одного, а також, як представлена мова і як вона обробляється в мозку людини. Вчені узагальнюють, що психолінгвістика поєднує в собі психологію, когнітивну психологію, нейролінгвістику та науку про мовлення [7]. Погоджуємося з думкою Ф. Пульвермюллера (F. Pulvermüller) про те, що основу психолінгвістичних процесів складають взаємодія кореляції мозкової діяльності з психолінгвістичними процесами та результатами поведінки [16]. В. О'Грейді (W. O'Grady) уточнює, що, загалом, психолінгвістика допомагає зрозуміти як мова взаємодіє з іншими аспектами людської діяльності для забезпечення мовного продукування та розуміння мовлення [14]. Цілком слушним, на наш погляд, є зауваження дослідниці О. Уланович, яка зазначає, що психолінгвістика «вивчає процеси утворення, сприйняття та формування мовлення у взаємодії із системою мови, а також розробляє моделі мовленнєвої діяльності та психофізіологічної мовленнєвої організації людини, перевіряє їх у процесі психологічних експериментів» [21].

Пропонуємо узагальнений аналіз змін потрактування «психолінгвістики» у сучасних студіях (Табл. 1).

Таблиця 1. Потрактовування «психолінгвістики» у сучасних дослідженнях

Психолінгвістика	Науковці
мова + мовлення	О. Леонт'єв, В. О'Грейді, О. Уланович, Є. Фернандес, Х. Кернс
мова + психологічні процеси	Т. Гарлі, Ф. Пульвермюллер, В. О'Грейді, О. Уланович
робота мозку + лінгвістичні процеси	О. Леонт'єв, Н. Хомський, Дж. Міллер, Т. Гарлі, Є. Фернандес, Х. Кернс, Ф. Пульвермюллер, В. О'Грейді

Отже, на сучасному етапі спостерігаємо значні зміни в царині психолінгвістики, що обумовлено розвитком, зміною потреб людства, появою нових завдань. Більше уваги приділяється саме процесам сприйняття, інтерпретації, розуміння та породження мовлення, тож актуальності набуває дослідження мозкової діяльності з урахуванням психолінгвістичних процесів.

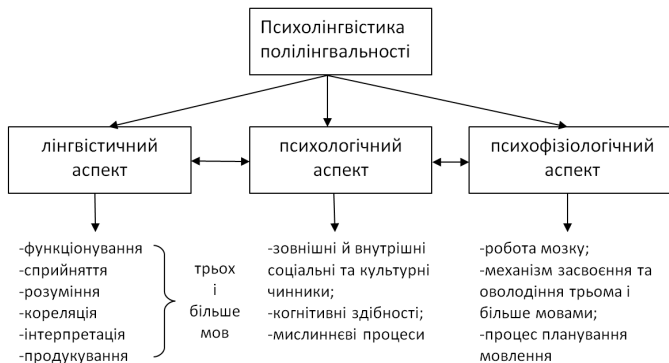
2.2 Структура полілінгвальності в контексті психолінгвістичних досліджень

Знані науковці Дж. Стекхаус (J. Stackhouse) та Б. Уеллс (B. Wells) запропонували свою науково обґрунтовану психолінгвістичну модель, основу якої становить лексика з наступними взаємозалежними складовими: граматики, фонологія, орфографія, семантика. Зазначена модель починається з певних трьох кроків: «периферична слухова обробка», «мовне/немовне розрізнення», «фонологічне розпізнавання» та закінчується «моторним плануванням» й «моторною дієвістю» [19].

Досліджуючи роботу мозку, група експертів у 2001 році вводить поняття «точка перетину», яким науковці позначають одиницю обробки інформації (на зразок комп'ютерної моделі обробки інформації) та доводять, що мова може бути засвоєна шляхом активації точок перетину, а швидкість обробки та якість отримання інформації залежать від міцності з'єднання цих точок. Наприклад, існують лексичні, семантичні й фонологічні точки перетину, зв'язок між якими може збільшуватися або гальмуватися залежно від конкретних слів, які вивчаються, від специфічних зовнішніх і внутрішніх подразників тощо [1].

Проаналізований матеріал дозволяє стверджувати, що психолінгвістика або психологія мови досліджує мисленнєві процеси, взаємозв'язок між лінгвістичними факторами та психологічними аспектами. Це вчення про те, як мова продукується й засвоюється в мозку людини. Оскільки ми розглядаємо психолінгвістику багатомовності, то вважаємо за потрібне виокремити такі її обов'язкові структурні елементи: функціонування, сприйняття, розуміння, кореляція декількох (трьох і більше) мов і психологічні особливості мультилінгва. До першої складової ми відносимо сукупність слів кожної окремої мови та взаємозалежність лексичного апарату всіх мов разом. Звісно, обсяг і розмаїття словникового запасу залежить від особистих когнітивних здібностей, соціальних факторів і багатьох інших психологічних складових. Однак, граматична будова мови є обов'язковою наступною ланкою складової психолінгвістики. На

прикладі пересічного українського громадянина, який в арсеналі мов має українську, російську, найчастіше англійську та/або німецьку, рідше польську, чеську та інші мови, процес опанування граматичними елементами різних мов буде спрощений і, відповідно, нестиме позитивний психологічний досвід. Крім того, мовлення також є однією із складових психолінгвістики мультилінгвальності, оскільки воно не може існувати поза мовою. Процес мовлення є теж психологічно обумовленим, тому що залежить від віку людини, соціального середовища, професійної діяльності, особливостей власного мовлення (стилю, інтонації, виразності, логічності тощо). Окреслюючи в нашому дослідженні компоненти полілінгвальності (лексику, граматику та мовлення), ми довели їх взаємозалежність із психологією особистості. Проте до окреслених вище чинників вважаємо за потрібне додати психофізіологічну складову, оскільки будь-які психологічні процеси суцільно пов'язані та залежать від фізіологічних чинників особистості. Пропонуємо узагальнену схему складових психолінгвістики полілінгвальності (Рис. 1).

Рис. 1. Структура психолінгвістики полілінгвальності

Питання важливості врахування психолінгвістичного аспекту в методиці навчання мов піднімається багатьма науковцями. У праці Дж. Сеноз (J. Cenoz) і Фр. Дженесі (F. Genesee) «Психолінгвістичні аспекти багатомовності та перспективи мультилінгвальної освіти» висвітлюється різниця між навчанням багатомовної особистості та двомовної. Незважаючи на те, що науковці Ф. Гросьєн (F. Grosjean), В. Кук (V. Cook), М. Шарвуд (M. Sharwood) критикують термін «багатомовність» і називають його «монолінгвальним підходом до

білінгвізму», автори доводять, що багатомовність зовсім інше явище, з більш складними факторами та процесами, яке залежить від специфічно різних умов набуття. У другому розділі книги «Поза двомовністю: багатомовність та багатомовна освіта (Beyond Bilingualism: Multilingualism and Multilingual Education)» (1998) автори акцентують на тому, що, з «погляду психолінгвістики, мультилінгви володіють такою конфігурацією лінгвістичних компетенцій, які відрізняються від компетенцій білінгвальних і моно-мовних комунікаторів» [3]. Дж. Сеноз (J. Cenoz) і Фр. Дженесі (F. Genesee) конкретизують, що всі комунікативні компоненти моно-мовлення (соціолінгвістичний, прагматичний, дискурсивна, стратегічна компетентності) необхідні й для багатомовності, однак обумовлені специфічними відмінностями. Дослідники роз'яснюють, що полілінгвальна особистість не зобов'язана володіти всіма лінгвістичними компетентностями кожної мови окремо.

Ми цілком погоджуємося з думкою науковців та висуваємо припущення, що полілінгвальна особистість є психологічно обумовленою незбалансовано розвиненою лінгвістичною компетентністю відносно всіх мов, якими особистість володіє, оскільки розвиток навичок мовлення та рівень володіння мовою залежить від особистісних, соціальних, економічних та багатьох інших чинників. У. Джесснер (U. Jessner) зазначає, що мовна компетентність змінюється в результаті підгонки, підлаштування до лінгвістичних підсистем, які відображають комунікативні потреби користувача [10]. В. Кук (V. Cook) у своїй праці «Докази багатокмпетентності (Evidence for Multicompetence)» описує термін «багатокмпетентність» як складний, несхожий ні на що стан розуму й доводить, що багатомовні люди мають інший і кращий рівень знання L1, іншу метамовну свідомість. А оскільки розум мультикомпетентної особистості дуже різниться від розуму моно-мовних комунікаторів, наголошує В. Кук (V. Cook), то наслідки можуть бути очевидними в інших аспектах когнітивної системи людини. «Люди, які знають дві мови, можуть “мислити” інакше, ніж ті, хто знає лише одну», — пише автор [4].

3 Висновки та перспективи подальших досліджень

Наше дослідження дозволяє стверджувати, що психолінгвістика описує, пояснює, передбачає розвиток мови та мовлення, враховуючи психологічні процеси із засвоєння, розуміння та продукування мови. Це така царина науки, де лінгвістика, яка описує форми, значення слів, звуків і структури словосполучень і речень, перетинається з

психологією, яка, у свою чергу, досліджує опанування, розуміння, володіння мовою й мовленням. Це сукупність ментальних здібностей, пов'язаних із чуттєвим сприйняттям та індивідуальним досвідом набуття й використання мови. У нашій роботі розкрито основні положення психолінгвістики та етапи її становлення як науки. Ми з'ясували, що психолінгвістика багатомовності пов'язана з лінгвістичними, психологічними та психофізіологічними процесами особистості. Ми також розкрили складові зазначених процесів їх взаємодію та взаємозалежність й довели, що сфера навчання пов'язана з психологічними аспектами мовних досліджень.

Отже, ми розглядаємо психолінгвістичний аспект полілінгвальності, який, враховуючи соціальні й особистісні чинники, надає глибинні знання про функціонування й взаємозв'язок мови, вимови, розуміння при спілкуванні, як один із важливих у царині методики полілінгвального навчання, адже його врахування сприяє успішному опануванню декількох мов і використання їх впродовж життя. Розвиток полілінгвальної особистості, впровадження нових методів ефективного навчання іноземних мов наразі є особливо актуальним у всьому світі та в Україні зокрема. Запропонована нами схема деталізації складових психолінгвістики багатомовності (див. Рис. 1) може стати значущим внеском під час розробки нових підходів задля якісного навчання мов та ефективного розвитку полілінгвальної особистості, адже врахування виокремлених компонентів у структурі психолінгвістики полілінгвальності у процесі розробки навчального контенту безумовно позитивно вплине на процес засвоєння мов. Представлені наукові розвідки підтверджують важливість подальшого дослідження в галузі розвитку полілінгвальності.

References

1. Baker, E., Croot, K., McLeod, S., & Paul, R.: Psycholinguistic models of speech development and their application to clinical practice. *Journal of speech, language, and hearing research* **44** (2001)
2. Bilozir, O.: *Kharakterni osoblyvosti suchasnoi polilinhvalnoi osvity* (Characteristic features of modern polylingual education). Mariupol (2021)
3. Cenoz, J., Genesee, F.: *Beyond Bilingualism: Multilingualism and Multilingual Education*. *Multilingual Matters* (1998)

4. Cook, V.: Evidence for Multicompetence. *Language Learning* **42**. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1467-1770.1992.tb01044.x> (1992). Accessed 25 Dec 2020
5. Chomsky, N.: *Language and Mind Third*. Cambridge. <https://www.ugr.es/fmanjon/Language%20and%20Mind.pdf> (2006). Accessed 25 Dec 2020
6. Ervin-Tripp, S. M., Slobin, D. I.: *Psycholinguistics*. *Annual review of psychology* **17** (1966)
7. Fernández, E. M., Cairns, H. S.: *Fundamentals of Psycholinguistics*. Chichester, England (2011)
8. Fraisse, P.: *La psycno-linguistique. Problemes de psycholinguistique*. Paris (1963)
9. Harley, T.: *The psychology of language: from data to theory*. New York. <https://mohammedaljohani.files.wordpress.com/2014/10/psychology-of-language-from-data-to-theory.pdf> (2008). Accessed 25 Dec 2020
10. Herdina, P., Jessner, U.: *A dynamic model of multilingualism: Perspectives of change in psycholinguistics* (2002)
11. Hoffman, L.: Beyond power and control: Toward a “second order” family systems therapy. *Family Systems Medicine* **3** (4), 381–396 (1985)
12. Leontiev A.: *Yazyk, rech, rechevaya deyatelnost (Language, speech, speech activity)*. Moscow (1969)
13. Leontiev A.: *Psikholingvistika (Psycholinguistics)*. Leningrad (1974)
14. O’Grady, W., Dobrovolsky, M., Katamba, F.: *Contemporary Linguistics*. Longman. https://kupdf.net/download/307874729_5af56f67e2b6f57f38bdcf7d_pdf (2001). Accessed 25 Dec 2020
15. Osgood, Ch. E., Sebeok, T. A.: *A syrvey of theory and research problems. Psycholinguistics*. Baltimore (1954)
16. Pulvermüller, F.: *Word Processing in the Brain as Revealed by Neurophysiological Imaging*. Oxford (2009)
17. Rieber, R.: *Language and thought. Essays on the theory and history of Psycholinguistics*. New York (1980)
18. Slobin, D.: *Psycholinguistics* (1974)
19. Stackhouse, J., Wells, B.: *Children’s speech and literacy difficulties: A psycholinguistic framework*. London.

<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/pdf/10.1002/%28SICI%291099-0909%28199909%295%3A3%3C178%3A%3AAID-DYS138%3E3.0.CO%3B2-G> (1997). Accessed 25 Dec 2020

20. *Ukrainskyi slovnyk v 11 tomakh* (Ukrainian Dictionary: in 11 volumes). Kiev (1970)
21. Ulanovich, O.: *Psykholinhvistyka* (Psycholinguistics). Minsk (2010)
22. Zagnitko, A.: *Slovyk suchasnoi lnhvistyky: kontseptsii ta terminy* (Dictionary of modern linguistics: concepts and terms). Donetsk (2012)

Психолінгвістичний аспект полілінгвальності

Ольга С. Білозір^[0000–0002–0655–865X]

Криворізький державний педагогічний університет,
просп. Гагаріна, 54, Кривий Ріг, 50086, Україна

olechkabiloz@gmail.com

Анотація. Стаття розкриває важливість володіння декількома мовами в сучасному суспільстві та необхідність упровадження багатомовної освіти. У статті розглянуто складність процесу розвитку полілінгвальної особистості, вплив психологічних чинників на мультилінгва, взаємозв'язок лінгвістики та психології. Розкрито сутність поняття «психолінгвістика» та складові лінгвістичного аспекту полілінгвальності. Описано, як мова, мовлення та розуміння корелюються й взаємодіють з психологічними процесами. У статті представлені результати теоретичних узагальнень предмету психолінгвістики як науки, визначено її значення в контексті досліджень полілінгвальності. Обґрунтовано важливість розвитку полілінгвальності особи з урахуванням психологічних особливостей людини. Завдяки науковим розвідкам доведено, що розуміння, обробка та продукування однієї чи двох мов у мозку людини значно відрізняється від перебігу аналогічних процесів у мозку багатомовця. Зазначені аспекти розглянуто з огляду на потреби багатомовної освіти й задля виявлення низки значимих для методики навчання декількох іноземних мов психолінгвістичних факторів.

Ключові слова: мова, мовлення, психолінгвістика, багатомовність, полілінгвальність, мультилінгвальність.